

Aleg 1037

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o Krajowej Centralnej Kasie
(dla Spółek rolniczych).

Wysoki Sejmie!

Załatwiając poprzednie sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej Centralnej Kasie dla Spółek rolniczych (z dnia 30. grudnia 1911 LW. 178.341/1911 Aleg. 942), uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu w dniu 9. lutego 1912 ustawę o uwolnieniu Centralnej Kasy od wszelkich dodatków do podatku zarobkowego, podlegających ustawodawstwu krajowemu. Ustawa ta uzyskała Najwyższą sankcję rozporządzeniem z dnia 9. lipca 1912, o czym Wydział krajowy został zawiadomiony reskryptem c. k. Namiestnictwa z dnia 15. lipca 1912, L. 10252/pr.

Z tem większem zdziwieniem przekonał się Wydział krajowy, że wniesiony przez Rząd do Izby poselskiej Rady państwa w listopadzie 1911 r. projekt ustawy o ulgach podatkowych i należyciowych dla stowarzyszeń zawiera różne korzyści i przywileje, przewidziane dla prywatnych związkowych Centralnych Kas, a całkiem nie uwzględnia naszej krajowej Centralnej Kasy. Wskutek tego nasza instytucja byłaby nadal — jak dotychczas — pozbawiona według rządowego projektu, wszelkich ulg podatkowych i skarbowych, podlegających ustawodawstwu państwowemu. To pominięcie naszej Centralnej Kasy było tem bardziej uderzające, że Rządowi, a w szczególności Ministerstwu Skarbu istnienie oraz odrębne urządzenie i rozwój naszej Centralnej Kasy były dostatecznie znane. Sejm krajowy uchwalając bowiem utworzenie i statut Centralnej Kasy, upomniał się równocześnie o wyjednanie tej instytucji przez Rząd w właściwej drodze ulg podatkowych, a Wydział krajowy odpowiednio żądanie to w swoim czasie uzasadnił. Zresztą także przy dwukrotnem przedkładaniu do Najwyższej sankcji, ustawy o uwolnieniu Centralnej Kasy od autonomicznych dodatków do podatków przedstawiał Wydział krajowy Rządowi wyczerpująco urzędzenia i działalność naszej instytucji. Projekt rządowy został niespodziewanie szybko i prawie bez zmian załatwiony przez Komisję podatkową Izby poselskiej w Radzie państwa, bez uwzględnienia stosunków i potrzeb naszego kraju. Wskutek tego poczynił Wydział krajowy starania — przy pomocy Koła Polskiego w Wiedniu, — aby pełna Izba uchwaliła przygotowane w porozumieniu z Rządem i referentem oraz przewodniczącym Komisji podatkowej wnioski poselskie, które zmierzały do równorzędnego traktowania krajowych Centralnych Kas dla stowarzyszeń ze związkowymi instytucjami tego rodzaju. Wnioski te zostały istotnie przez Izbę poselską uchwalone. Atoli po uchwaleniu całego projektu ustawy przez Izbę poselską w dniu 29. marca 1912, podjęto z kilku stron, głównie zaś ze strony czeskich przedstawicieli starania, aby Izba Panów poczyniła dalsze zmiany w uchwalonym projekcie ustawy, celem przyznania dalszych ulg stowarzyszeniom rolniczym i drobno przemysłowym. Czeski Wydział krajowy wniósł w tym celu petycję do Izby Panów, upominając się o takie zmiany w uchwalonym projekcie ustawy, któreby w sposób niewątpliwy zabezpieczyły uwolnienie nie tylko od podatku zarobkowego i rentowego, ale także uwolnienie od należyci ekwiwalentowej od majątku ruchomego,

a zniżenie na $1\frac{1}{2}\%$ ekwiwalentu od nieruchomości majątku obu jubileuszowych czeskich funduszów krajowych dla popierania drobnych rolników i drobnych przemysłowców. Wnosząc tę petycję odniósł się do nas czeski Wydział krajowy z propozycją równoległej akcyi. Gdy zaś tymczasem Izba Panów na posiedzeniu w dniu 27. czerwca b. r. postanowiła sprawozdanie swojej Komisji finansowej w tym przedmiocie odesłać do ponownego zbadania, przeto Wydział krajowy uznał za stosowne wnieść do Ministerstwa skarbu odpowiedni memoriał (z 14. sierpnia 1912 L. 92.820), w którym się domaga wyjednania w Izbie Panów należytego uwzględnienia interesów naszego kraju. W szczególności zaś przedłożył Wydział krajowy konkretne propozycje, zmierzające do przyznania krajowej Centralnej Kasie dla Spółek uwolnienia od podatku zarobkowego i rentowego bez ograniczeń i zastrzeżeń zbyt daleko idących i zrównania naszego zakładu co do opłacania należności ekwiwalentowej ze stowarzyszeniami zarobkowo-gospodarczymi. Równocześnie upomina się Wydział krajowy o to, aby ulgi podatkowe i należnościowe przyznane zostały także krajowemu funduszowi dla popierania rękodzieł i drobnego przemysłu w tych samych rozmiarach, z tych samych powodów i na tych samych warunkach, jak dla obu czeskich funduszów jubileuszowych w myśl petycji czeskiego Wydziału krajowego. Poczyniono zarazem starania, aby te postulaty poparte zostały z innej także strony w Izbie Panów przy załatwianiu tej sprawy.

Finansowy rozwój krajowej Centralnej Kasy był w ubiegłym roku bardzo silny; świadczy o tem załączone tutaj (jako osobny alegat) „Sprawozdanie z czynności i zamknięcia rachunków“ Centralnej Kasy za rok 1911. Szczególniej ożywionym był napływ wkładek od Spółek, które się w ciągu ubiegłego roku podniosły o 141% t. j. z K 1,753.134 na K 11,460.278, a należały do 894 Spółek. Blisko $\frac{4}{5}$ części (79%) tej sumy, złożyły zachodnio-galicyskie Spółki, podczas gdy na środkowo-galicyskie Spółki wypada $15\frac{7}{10}\%$, a na wschodnio-galicyskie $5\frac{3}{10}\%$ stanu lokacyj. Dzięki tym funduszom mogła Centralna Kasa w ubiegłym roku z łatwością zaspakajać potrzeby kredytowe Spółek patronackich i udzieliła Spółkom 434 nowych pożyczek na sumę 2,406,600 K, a kredyty w rachunkach bieżących otwarte podwyższyła o K 172.500, t. j. do sumy K 2,058.500, z czego Spółki w ubiegłym roku w małej części korzystały, albowiem były dłużne z końcem roku zaledwie 181.516 K. Spłata udzielonych pożyczek odbywała się najregularniej. Obroty ogólne Centralnej Kasy wzrosły do sumy K 100,436.573, a czysty zysk wynosił 41.187 K. Stanowił on jednak zaledwie oprocentowanie 3% kapitału własnego Centralnej Kasy, wskutek margi procentowej, nieprzekraczającej nigdy $\frac{1}{2}\%$ a niejednokrotnie niższej; przyczyniły się do tego wysokie podatki (25.208 K) przenoszące połowę ogólnej sumy kosztów administracyjnych.

Znaczne nadwyżki obrotowe lokowała Centralna Kasa po części w papierach wartościowych, po części w różnych instytucjach finansowych dających zupełne bezpieczeństwo i zdolnych do szybkiego zwrotu choćby najznaczniejszych kwot. Byłoby pożądanem, iżby część tych nadwyżek mogła być użytą na kredytowe popieranie handlowej i wytwórczej kooperatywy rolniczej, atoli do tego koniecznie potrzeba, aby urzędzenia kredytowe, administracyja i wykonywanie nadzoru i opieki w stowarzyszeniach tego rodzaju ukształtowały się należycie i na trwalszych podstawach. Dopóki to nie nastąpi, nie może Centralna Kasa swoich funduszów, każdego czasu wycofalnych, angażować bez niebezpieczeństwa upieruchomienia i strat.

Zresztą doświadczenie uczy, że Centralna Kasa, ze względu na naturę największej części swoich obrotowych kapitałów musi dbać o wysokie, każdego czasu rozporządzalne rezerwy obrotowe, aby mogła należycie spełniać swe zadania wobec patronackich Spółek oszczędności i pożyczek. Te zadania polegają z jednej strony na doraźnym dostarczaniu Spółkom dogodnego kredytu w razie istotnej potrzeby pomocy, z drugiej zaś strony na możliwie korzystnem oprocentowaniu chwilowych nadwyżek obrotowych w Spółkach mimo ruchliwości ich lokacyi i konieczności szybkiego zwrotu. Bieżący rok jest najlepszą ilustracją konieczności pogotowia finansowego Centralnej Kasy, zaznaczył się bowiem silnem wycofywaniem lokacyi i znacznem zapotrzebowaniem kredytu przez Spółki. Nadwyżki obrotowe spadły wskutek tego po koniec sierpnia b. r. z 6,643.756 K na 4,700.000 K. Ale dzięki temu, że tak Spółki nasze wskutek

nawoływać Biura Patronatu, jak i Centralna Kasa troszczyć się o rezerwy obrotowe łatwe, do uruchomienia, nie daje się dotąd odczuwać w całej patronackiej organizacji kredytowej brak funduszy, ani żadne inne trudności kredytowe. Cała organizacja ta spoczywa na zdrowych i silnych podstawach, co Wydział krajowy podnosi z tem większem zadowoleniem, że organizacja ta jest samodzielnie obmyślaną, odmienną od organizacji Centralnych Kas dla stowarzyszeń w innych krajach austriackich a zastosowaną do naszych potrzeb i warunków trwałego i pożytecznego działania. To też po niekorzystnych gdzieindziej doświadczeniach ze związkowymi Centralnymi Kasami nasz typ organizacji zyskuje na uznaniu.

Zamknięcie rachunkowe Kraj. Centralnej Kasy za rok 1911 wraz z odpisami uchwał, dotyczących zatwierdzenia tego rachunku i rozdziału zysku czystego, mieści się w załączonym III. sprawozdaniu z czynności Kraj. Centralnej Kasy, na co Wydział krajowy powołując się, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Krajowej Centralnej Kasie dla Spółek rolniczych we Lwowie“.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Marszałek krajowy:

Adam Gołuchowski, w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Tadeusz Pilat, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

